

EL DOCUMENT DEL MES ÉS...

Núm. 12, novembre de 2012

Dades del document

Arxiu del Port de Tarragona (APT). Fotografia d'un gravat. *Vista del Puerto de la ciudad de Tarragona y estado en que se hallaba su construcción en la tarde del día 12 de Noviembre de 1802, cumpleaños del Rey Nuestro Señor en el qual se dignaron sus S.S.M.M. y demás Personas Reales presenciar las maniobras que se executaron para echar al agua una piedra de peso de veinte mil y doscientas arrobas. La dedica al Rey Nuestro Señor Don Josef Antonio de Castellarnau Caballero de la Real y distinguida Orden Española de Carlos III, Maestrante de Ronda, Tesorero por S.M. e individuo de la Junta de las Obras de dicho puerto.*

El context

L'any 1790 comencen les obres de construcció del port modern de Tarragona sota la gestió de la Junta Protectora de les Obres del Port, entitat encarregada de cercar el finançament necessari per a dur-les a terme. Les vies emprades per a obtenir recursos van ser variades i, fins i tot, originals: venda de títols nobiliaris, rifes, imposició d'arbitris que gravaven diverses mercaderies, etc.

Malgrat tot aquestes mesures no van ser suficients per la qual cosa, alguns membres de la Junta, com per exemple l'enginyer i director de les obres, Juan Ruiz de Apodaca, es van haver de desplaçar a Madrid per obtenir el favor reial.

El resultat de les negociacions va ser favorable per a les obres portuàries i, en agraïment, els seus gestors, assabentats que l'any 1802 els reis havien de passar per Tarragona, els convidaren a visitar les obres que ells patrocinaren.

La visita reial

El mes de novembre de l'any 1802 el rei Carles IV i la seva esposa Maria Lluïsa de Parma es dirigien a Barcelona per assistir als dobles esponsoris, d'una banda, del seu fill, el futur Ferran VII, amb Maria Antònia, princesa de les Dues Sicílies, i de l'altra, de la infanta Maria Isabel amb el príncep hereu de les Dues Sicílies, Francesc I.

La visita a Tarragona tingué lloc entre els dies 11 i 15 del mateix mes de novembre. De l'esdeveniment se'n tingué notícia cap al mes de juliol de l'any anterior, per tal que es poguessin fer tots els preparatius necessaris: arranament de camins, decoració i enllumenat de carrers, subministrament d'aliments o allotjament de la família reial i comitiva, al voltant de 2.000 persones.

La família reial s'allotjà a casa Canals i durant la seva estada a la ciutat visità les obres portuàries en quatre ocasions; el dia més solemne va ser el 12 de novembre quan es llençà al mar una gran pedra decorada amb una estàtua del déu Neptú (el déu dels mars i oceans dels romans), clara al·legoria del que el moment representava.

El gravat

L'escena del llançament de la pedra va ser immortalitzada amb el dibuix fet per Antonio Rodríguez i el gravador José Vázquez l'any 1805. L'obra descriu el moment amb tot luxe de detall: columnes majestuosos a l'entrada del moll, pavelló de damasc alçat per acollir les figures reials des del qual poder veure, tant la maniobra de llançament de la pedra, com les obres d'extracció a la pedrera, o els vaixells engalanats a la dàrsena.

El gravat, com diu la llegenda, el va dedicar als reis el tresorer de la Junta Protectora de les Obres del Port, Josep Anton de Castellarnau, l'escut heràldic del qual apareix al marge inferior esquerre.

L'any 2002, el Port de Tarragona dissenyà una medalla commemorativa amb un fragment del gravat per tal de celebrar l'efemèride.

Una còpia d'aquest gravat es pot contemplar a l'actualitat al Museu del Port de Tarragona.

De l'escena reial al Port se'n va fer una altra versió, aquest cop a càrrec d'Alexandre de Laborde que va publicar el 1806 a l'obra *Voyage pittoresque et historique de l'Espagne*.

La pedra

La gran pedra que apareix dibuixada i que va ser llançada al mar el dia de la visita reial, era un bloc de gran magnitud, que s'hauria transportat des de la pedrera del port, a l'actual carrer de Pons Icart, al moll, a través d'una plataforma de fusta coneguda com a *burro*, (nom que apareix en tots els documents), que es feia lliscar amb l'ajut de corrons untats amb sabó.

La força motriu anava a càrrec dels presos confinats a la pedrera portuària des que l'any 1792 l'enginyer Apodaca aconseguí el trasllat de 60 presidiaris des del penal de Cartagena.

Els Castellarnau

Josep Anton de Castellarnau i Magrinyà (1763-1845) va ser qui va encarregar el gravat i el lliurà als reis el dia 8 de juliol de l'any 1805. Amb arrels al Pallars Sobirà, la família Castellarnau, pertanyia a la petita noblesa catalana. Josep Anton va ser tresorer de la Junta Protectora de les Obres del Port de Tarragona, tot i que ostentava també els càrrecs de Maestrate de Ronda, Gran Cruz de Carlos III, tresorer honorari de l'exèrcit, regidor perpetu de la ciutat i representant del Principat a les Corts de Cadis.